

Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi

Derleme Makalesi

Ergene Nehri Hayat Buluyor

M. Cüneyt BAĞDATLI ^{a*}

^a*Biyosistem Mühendisliği Bölümü, Ziraat Fakültesi, Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, TÜRKİYE*

* Sorumlu yazarın e-posta adresi: bagdat79@hotmail.com

ÖZET

Bu makale Trakya Bölgesinin can damarını oluşturan ve özellikle son yıllarda kirlilik boyutunun en üst düzeye ulaştığı Ergene Nehrinde yapılan rehabilitasyon çalışmalarına dikkat çekmek üzere ortaya konulmuştur. Bu çalışmada Ergene Eylem Planı kapsamında Orman ve Su İşleri Bakanlığı öncülüğünde gerçekleştirilen ıslah çalışmalarının artarak devam ettiği ve bölgenin kalkınmasına bu tür çalışmaların son derece katkılar sağlayacağı perspektifine dayandırılarak konuyla ilgilenen tüm araştırmacıların bakış açısına katkılar sağlayacağı düşünülmüştür. Ergene Nehrinin özellikle sanayi tesislerinin atık suları ile kirlenmesi ve buna paralel olarak toprak ve su kaynakları ile birlikte nüfus ve yaşam tarzına olumsuz etkiler doğurduğu ortadadır. Ancak ilgili Bakanlığın öncülüğünde yürütülen ve bölgeyi ayağa kaldıracak bu tür çalışmanın bölgesel anlamda Trakya'ya son derece katkılara sağlayacağı aşikârdır. Özellikle Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bölgede su kirliliğinin takibi ve sürekli izlenebilir halde tutulması konusunda ciddi adımlar atmıştır. Bu anlamda bölgede 2007-2010 yılları arasında gerçekleşen su parametreleri izleme kapsamında bazı kirlilik parametrelerinden üçte iki oranında iyileşme sağlanmıştır. Bu anlamda ileri atıksu arıtma tesisleri kurulmuş ve bir kısmının da inşaları halen devam etmektedir. Bölge için rehabilite çalışmaları hız kesmeden devam etmekte ve iki yıl içerisinde Ergene Nehrinin de yürütülen çevre kirliliği sorunlarının minimum düzeye indirgeneceği ve bu konuda somut çıktılar alınacağı Kurumlar bazında yürütülen çalışmaların neticesinde ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Trakya, Ergene Nehri, Çevre, Kirlilik*

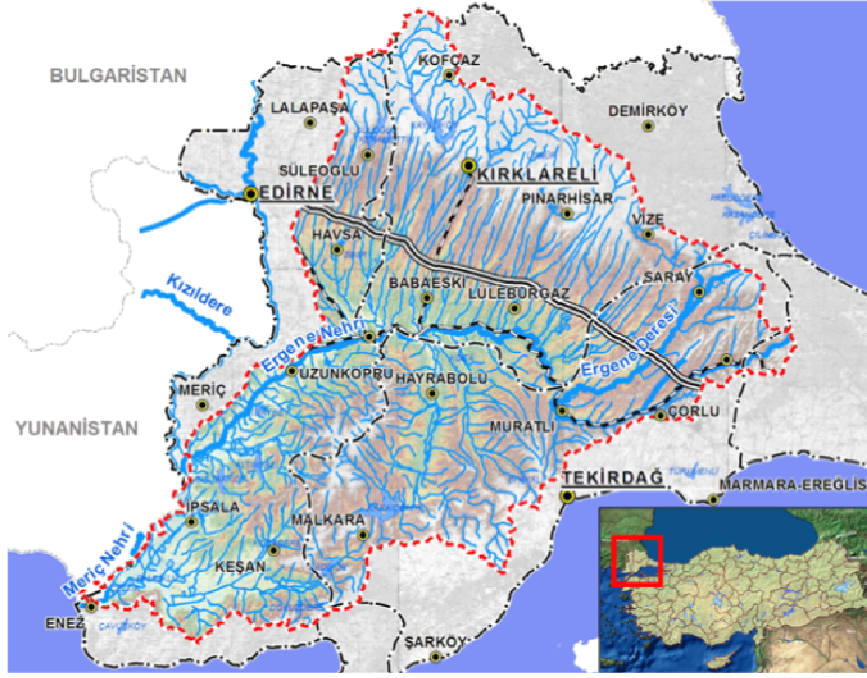
Ergene River Comes to Life

ABSTRACT

This article constitutes the lifeblood of Thrace Region and especially in recent years has reached the top level of pollution in Ergene River to draw attention to the rehabilitation work have been introduced. In this study Ergene under the Action Plan of Forestry and Water Affairs spearheaded the reclamation work continued to increase and the region to the development of such works extremely will contribute perspective, based on dealing with the issue of all researchers perspective will contribute are considered. River of adolescents, especially industrial facilities with wastewater contamination and, in parallel, along with soil and water resources have negative effects on the population and lifestyle is evident. However, conducted under the leadership of the Ministries concerned and will stand up in this kind of work in regional contributions to Thrace will provide extremely evident. Ministry of Environment and Urbanization, especially in the area of water pollution monitoring and monitored continuously on keeping the state has taken major steps. In this sense, between the years 2007-2010 in the area of water monitoring parameters under the two-thirds of some pollution parameters have been improved. In this sense, advanced wastewater treatment facilities have been established and a portion of the building continues. Quick ongoing rehabilitation work continues unabated and within 2 years Ergene River also conducted environmental pollution problems to minimize anywhere on this issue and concrete results will be taken Authority on the basis of the work undertaken as a result will be presented.

Keywords: *Trace, Ergene River, Environment, Dirtiness*

ERGENE Nehri, Trakya için hayati öneme sahip bir su kaynağıdır. Yıldız Dağları'ndan Meriç Nehri'ne uzanan 283 km uzunluğundaki nehir, toplam su potansiyeli bakımından yıllık 1.71 milyar m³ debiye sahiptir. 11.000 km² büyüklüğündeki Ergene Havzasında nüfusu 10.000 den fazla 14 yerleşim yeri bulunup havza genelinde yaklaşık 1 milyon 150 bin insan yerleşik durumda hayatını idame ettirmektedir. Bölgede 1.239.102 ha alanda tarımsal faaliyetler devam etmekte ve 31.510 ha alan ise yerleş yerleri olarak yayılmış durumdadır. Havzada, Ülke buğday üretiminin %12'si, ayçiçeği üretiminin % 61'i, pirinç üretiminin ise %54'ü yapılmaktadır. Ergene nehrinin Trakya bölgesine göre konumu Şekil 1'de verilen harita üzerinde detaylı olarak görülmektedir.

Şekil 1. Ergene Nehri'nin Türkiye ve Trakya Bölgesine göre konumu [1]

Fakat Trakya'nın hayat kaynağı olan Ergene Nehri, yılların biriktirdiği problemlerin neticesi ile kirlilikten adeta ölü bir nehir haline gelmiştir. Geçmişteki çarpık şehirleşme ve sanayileşme, bilinçsiz gübre ve zirai mücadele ilaçları kullanımı sebebiyle Ergene Havzası'ndaki çevre-kalkınma dengesi 1993'ten itibaren tamamen bozulmuştur. Trakya'nın hayat kaynağı olan Ergene adeta çarpık şehirleşme ve sanayileşmenin kurbanı olmuştur. Ergene Havzasında bir dalı Çorlu, Velimeşe, Veliköy, Çerkezköy; bir başka dalı Çorlu-Marmaracık, Ulaş, Vakıflar, Misinli, Büyükkarıştıran, Lüleburgaz arası, diğer bir dalı Büyükkarıştıran ve Muratlı arasında filizlenmiş bir sanayi alanı bulunmaktadır. Havza genelinde 2488 adet sanayi tesisi faaliyet göstermekte ve sanayi tesislerinin %82'si Tekirdağ, %14'ü Kırklareli, %4'ü Edirne'de yer almaktadır [2]. Sanayinin 1995 yılından itibaren Ergene Havzası'na gelmesi neticesinde atık su debileri yükselmiş ve bunun sonucunda Ergene Nehri'ne, tabii debisinin üç katı kadar atık su boşaltılmaya başlanmıştır. Bunun sonucunda havzada günlük toplam 560 bin m³ atık su ortaya çıkmış, bu miktarın günlük 330 bin m³'ü sanayi tesisleri tarafından nehre deşarj edilmeye başlamıştır.

Ergene Nehri'ne tabii debisinin takriben 3 katı ve bazı zamanlarda daha fazla atık su verilmesi ve o bölgede yaşayan 1.150.000 civarındaki nüfusun günde yaklaşık 230.000 m³ evsel atık suyun hiç artılmadan, doğrudan alıcı ortama boşaltılması yüzünden Ergene Havzası ileri derecede kirlenmiştir. Ergene Havzası içerisinde kirlenme durumunun belirlenmesi, tespit edilen kirlilik kaynaklarının daha detaylı incelenmesi ve özellikle mevcut durumda meydana gelen kirliliğin önlenmesi için gerekli

tedbirleri almak, kısa, orta ve uzun vadede kirliliğin azaltılmasına yönelik önlemlerin belirlenmesi amacıyla Bakanlar Kurulu kararıyla “Ergene Havzası Eylem Planı” oluşturulmuş ve icracı Bakanlık olan Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından hayata geçirilmiştir. Eylem Planının hayata geçirilmesi ile Havza’da gerçekleştirilecek 8 adet baraj ve gölet projesi ile toplam 220 milyon m³/yıl su depolanacaktır. Ergene Nehrinde devam eden çalışmalara ilişkin bir izlenim Şekil 2’de görülmektedir.

Şekil 2. Ergene Nehri temizlik çalışmaları [3]

Naipköy Barajı, Saray Yoncalı Barajı, İncik-Dedecik Barajları, Saray Ayvacık Göleti, Çerkezköy Ambar Dere Regülatörü ve yeraltı suyu besleme, Ahmetbey Göleti, Kömürköy-Kızılağaç-Balaban Barajları, Çağlayık Barajı planlama, proje, ihale ve inşaat safhasındadır. Eylem Planı’nda bulunan 25 adet sulama tesisi ile toplam 110.354 hektar arazi sulanacaktır. Eylem Planının hayata geçirilmesi ile Havza’da gerçekleştirilecek 8 adet baraj ve gölet projesi ile toplam 220 milyon m³/yıl su depolanacaktır. Naipköy Barajı, Saray Yoncalı Barajı, İncik-Dedecik Barajları, Saray Ayvacık Göleti, Çerkezköy Ambardere Regülatörü ve yeraltı suyu besleme, Ahmetbey Göleti, Kömürköy, Kızılağaç, Balaban ve Çağlayık Barajları planlama, proje, ihale ve inşaat safhasındadır. Eylem Planı’nda bulunan 25 adet sulama tesisi ile toplam 110.354 hektar arazi sulanacaktır. Bunlardan, 2 adetinin inşaatı tamamlanmış, 5 adetinin ihalesi devam etmekte, 8 adetinin inşaatı devam etmekte ve 10 adeti ise proje yapım safhası aşamalarındadır. Muratlı-İnanlı, Lüleburgaz ve Yenicegörece lokasyonların da uzaktan online olarak izlenebilen akım gözlem bina ve ölçü tesislerinin bakım ve onarımları tamamlanmış ve böylece nehir yatağındaki debi değişiminin takibi gerçekleştirilecek düzeye getirilmiştir. Ayrıca havzada DSİ’ye ait 11 adet akım gözlem istasyonu yenilenecek şekilde uzaktan erişimli hale getirilmiş ve 5 adet de otomatik Meteoroloji gözlem istasyonu tesisi edilerek faaliyete sokulmuştur.

Eylem Planı kapsamında bugüne kadar Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli illerinde 142.834 hektar alanda ağaçlandırma, erozyonla mücadele ve ıslah çalışması yapılmıştır. Eylem Planı kapsamında 167 adet okul, 83 adet cami ve ibadethane ve 59 adet mezarlık ağaçlandırması yapılmıştır. Eylem Planının hayata geçirilmesi ile ıslah organize sanayi bölgelerinin kurulması gündeme gelmiş bunun sonucunda da dağınık bir yapı seyreden sanayi alanları altyapısı oluşturulmuş, atık suyu arıtılan ve bu şekilde Ergene Nehrine verilen bir durumun oluşturulması için yatırımların önü açılmıştır [4]. Bölgede yatırımlar kapsamında gerçekleştirilen atıksu artıma tesislerine ilişkin örnek bir görüntü Şekil 3’de verilmiştir.

Şekil 3. Bölgede ki atıksu arıtma tesislerine ilişkin örnek bir tesis [4]

Bu doğrultuda, 10 Islah OSB'nin (Organize Sanayi Bölgesi) kurulması için Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na başvuru yapılmış olup, 7 Islah OSB tüzel kişilik kazanmış, 3 Islah OSB'nin tüzel kişilik kazanması ile ilgili çalışmalar da devam etmektedir. Ergene Nehri'nde 2002 yılına kadar 54 km'lik kısımda ıslah yapılabilmişken, sadece 2011 yılında Ergene Nehri'nin 34 km'lik kısmı, Hayrabolu Deresi'nin 17 km'lik kısmının ıslahı olmak üzere toplam 51 km'lik alanda ıslah çalışmaları tamamlanmıştır. Tamamlanan projeler ile 230 km nehir yatağı ıslah edilmiş, 11 adet köprü, 2 adet yaya köprüsü, 29 adet menfez, 1150 m pere imalatı, 5600 m duvar inşaatı, 1000 m trapez kanal yapılmıştır. Eylem planında bulunan 28 adet dere ıslahı işinden; 5 adeti proje safhasında olup 11 adeti inşaat safhasında ve 12 adeti tamamlanmış durumdadır. Eylem planı kapsamında bölgede atık suyun arıtılması amacıyla endüstriyel amaçlı 218, evsel arıtma amaçlı 50 olmak üzere toplamda 268 adet atık su arıtma tesisinin yapılması uygulamaya konularak Ergene Nehrini kirleten faktörlerin arıtılması yolunda yatırımlar gerçekleştirilmeye devam etmektedir [5]. Yapılan tüm çalışma ve yatırımlar doğrultusunda Ergene Havzası ve beraberinde ki Ergene Nehrinde sadece ıslah ve su kalitesini düzeltme yatırımları yapılmamakta bölge sosyolojik, tarımsal, sanayi ve diğer tüm faktörler dikkate alınarak iyileştirilmeye devam etmektedir. Özellikle nehri kirletici etmenlerin minimum düzeye ulaşması için çalışmalar hız kesmeden sürdürülmekte, Orman ve Su İşleri Bakanlığının bölgedeki yatırım faaliyetlerinin yanında denetim ve kontrol mekanizmaları da hız kesmeden devam etmektedir.

KAYNAKLAR

- [1] <http://ergene.ormansu.gov.tr/ergene/AnaSayfa/hakkinda.aspx?sflang=tr>, Erişim:11.12.2013
- [2] Anonim, 2011. Ergene Nehri Havza Koruma Eylem Planı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Ankara
- [3] Anonim, 2010. Meriç-Ergene Havzası Endüstriyel Atıksu Yönetimi Ana Plan Çalışması Final Raporu
- [4] Anonim, 2011. Havza Koruma Eylem Planı Tamamlandı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Tanıtım ve Bilgilendirme Kitapçığı, Ankara
- [5] Anonim, 2011. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Çevresel İstatistik ve Envanter Bilgileri